

NÄPPEKEELPILLID

Näppepille mängitakse, nagu nimetusestki selgub, sõrmedega või elastse plaadikese, plektroniga näppides.

Juba väga vanal ajal oli mitmetel rahvastel olemas harfi- ja kandlelaadseid instrumente. Vana-Kreekast tuntud pill oli lüüra, mille saatel esinesid poeedid. Algselt oli lüüra valmistatud kilpkonna kilbist ja kõveratest antiloobisarvedest ning tal oli 7 keelt.

Harfil on meeldiv, õrn kõla. Teda on nimetatud ka pillide kuningannaks. Harfi kasutatakse nii soolo kui ka orkestripillina. Tänapäeva harfil on **47 keelt**, mis on häälestatud nagu klaveri valgete klahvide rida. Kõik **C-keeled värvilt punased, F-keeled aga sinised**. Värvilised keeled aitavad mängijal oma pillil paremini orienteeruda. Harfi **heliulatus on peaaegu sama suur kui klaveril**. Noodid kirjutatakse nagu klaverilgi kahele joonestikule viiuli ja bassivõtmes. Pilli osad on **pedaalikast** ehk jalg, millele pill toetub ja kus asub pedaalimehhanism, **resonantskast** – kere, **kere** – S- kujuline pilli ülaosa, **samm** – pilli toestamiseks. Pilli jala sees on **7 pedaaliga** mehhanism. Igale oktaavi seitsmest helist (keelest) vastab üks pedaal. Pedaalile vajutades kõrgeneb sellele vastav heli kõikides oktaavides. Nii on võimalik kõrgendada kõiki helisid pool- või täistooni võrra. Harfi kõlakast laieneb ülevalt alla madalamate keelte suunas. Pilli lookleva ülaosa, kaela küljes asuvad **häälestusvirbid** ja **kettad** keelte pikkuse muutmiseks. **Samm** on instrumendi toestamiseks, selle sees asub pedaal ja kettaid ühendav mehhanism. Harfi mängitakse istudes, nii et pill toetub mängija õlale. Vasaku käega mängitakse madalamaid, paremaga kõrgemaid keeli ning heli järelkõla summutatakse vajadusel peopesadega.

Lauto on samuti väga vana pill, mis jõudis Euroopasse araabia kultuurist. Renessansiajastul (15.-17. sajandil) oli lauto üks enamkasutatavaid instrumente, 18. sajandil hakkas huvi selle pilli vastu raugema ning 19. sajandist alates on seda mängitud küllaltki harva. Lautol on mitmeid erikujusid, erinevused on suuruses ja keelte arvus. Instrumendi sõrmlaud ehk krihvlaud on jaotatud krihvideks, millel vasaku käega fikseeritakse helikõrgus. Lautol on küllalt lühike, iseloomuliku tahapoole pööratud häälestusosaga kael, topeltkeeled ning ümar mandlikujuline kaanega kõlakorpus.

Mandoliin on arenenud lautost. Alates 17. sajandist sai see eriti populaarseks Itaalias. Pilli kuju ja topeltkeeled pärinevad lautolt. Sõrmlaud on samuti jaotatud krihvideks. Mandoliine on nagu lautosidki mitmes eri suuruses ja variandis. Enam levinud on nelja topeltkeele ja viiuli häälestusega pill, millel mängimisel tehakse väikese plektroniga kiireid näppimisliigutusi kahel samasse helikõrgusesse häälestatud keelel korraga.

Kitarr on samuti **araabia päritolu**. 13. sajandil hakkas see levima Euroopas ning suure populaarsuse saavutus pill Hispaanias. Paljudes maades kasutatakse kitarril rahvapillina, kuid ka kutselised heliloojad on kitarrile muusikat kirjutanud. Kõige enam on levinud **6- keeleline kitarr kvardilise häälestusega: E-A-d-g-h-e1**. Nooti kirjutatakse kitarripartii aga **oktaavi võrra kõrgemalt**, kui ta tegelikult kõlab. **Kitarril kasutatakse akordilise harmoonia mängimiseks. 6-keeleline itaalia, 7-keeleline vene ja 2-8 keeleline havai kitarr**. Kujult on sarnased itaalia ja vene kitarrid, neid mängitakse sõrmedega. Havai kitarr on erikujuline, teda mängitakse petallpulgaga. Kitarr on 8-kujuline kõlakast, jaotustega sõrmlaud, häälestuskruvid.

Levimuusikas kohtame reeglina elektriliselt võimendatud pille – elektrikitarr, mille võib helikõrguse sujuvaks muutmiseks olla ka kangimehhanism. Elektrikitarril pole kõlakorpust tingimata vaja, piisab ka kõlalauast. Bassikitarr konstrueeriti Ameerika Ühendriikides 1951. aastal. Selle 4 keelt häälestatakse nagu kontrabassil: E1-A1-D-G. Noodid kirjutatakse tegelikust kõlast oktaavi võrra kõrgemale. Kasutusel on ka 5 keelega bassikitarr. Selline instrument võimaldab mängida veelgi madalamalt.

Bandžo on Ameerikast pärit pill, mida kasutatakse kantri- ja *jazz*-muusikas. Bandžol on ümmargune, alt lameda põhjaga kõlakast, mis on pealt kaetud trumminahaga. Viimane annab pillikeelte võnkumisel iseloomuliku plekise kõla. Bandžod on tavaliselt 4-8 keelega, sõrmlaud on nagu kitarrilgi jaotatud krihvideks.

Kannel - on viisikannel, saatekannel, duurikannel ja kromaatileine kannel. Kannelt mängitakse keeli näppides või plektroniga tõmmates. Plektron on luust, puust või sarvest või plastist õhule plaadike või pulgake.